CZĘŚĆ XIII. № 41. ROK 7. (1836.)

TYGODNIK PETERSBURSKI.

Wychodzi we Wtorki i Piątki. Prenumerata przyjmuje się pod adresem do Wydawcy Tygodnika w Petersburgu, do Expedycyi Gazet Petersburskiego Pocztamtu, lub do xięgarni Smirdina; w Warszawie, w drukarni Zawadzkiego i Węckiego i w Biurze informacyjnem; w Wilnie, w xięgarni Zawadzkiego; nadto we wszystkich Pocztowych w kraju urzędach.

GAZETA URZĘDOWA KRÓLESTWA POLSKIEGO.

Cena *Roczna*: w Rossyi, s pocztą, a w stolicy, z noszeniem do mieszkań, 50 r. ass. *Półroczna*, 25 r. ass. Bez poczty, dla odbierających w xięgarni Smirdina i *Roczna*, 45 r. as. *Półroczna*, 25 r. as. Dla Królestwa Polskiego *Roczna*, 55 r. as. *Półroczna*, 28 r. ass.

Wtorek, $\frac{2}{14}$ Czerwca.

Od Lipca bieżacego roku zaczyna się wtóre półrocze Tygodnika. Życzący prenumerować na to pismo proszeni są o wczesne zgłoszenie się.

Wiadomości krajowe.

Petersburg $\frac{1}{13}$ *Czerwca.*

— Przez roskazy dzienne Cesarskie 24 z. m. Wojenny Gubernator m. Grodna i Cywilny Gubernator Grodzieński zostający w armii Jen.-major *Koptiew* otrzymuje zamianę rangi wojskowej na cywilną Rzeczywistego Radzcy Stanu, z zaliczeniem do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych; były Komendant Żytomirski, zostający w armii Podpułkownik *Kryłow* uwolniony od służby, z mundurem i pensyą $\frac{1}{3}$ ilości naznaczonej Ustawą 6 Grud. 1827.—25*go*, Warszawskiego dywizyonu Żandarmów Major *Oborski*, za gorliwą służbę, wyniesiony na stopień Podpułkownika.

Ukazy Cesarskie *do Rządzącego Senatu.*

24 Kwietnia. «Wyszukując sposobów ku stopniowemu udoskonaleniu rolnictwa w Cesarstwie Naszem, jako wolnego źródła i powszechnego i szczególnych osób bogactwa, ustanowiliśmy, w celu wykrycia najbliższych ku temu środków udzielny komitet, na którego wnioski, rozmaite przedmioty przyprowadzone już zostały do skutku; gdy wszakże celniejszy sposób osiągnienia tyle pożądanego celu zależy na upowszechnieniu potrzebnych wiadomości i ukształceniu praktycznem ludzi dla wprowadzenia ulepszonych metod wielkiego gospodarstwa, przeto, stosownie do projektu tegoż komitetu, poleciliśmy Ministrowi Skarbu przystąpić niezwłocznie do założenia szkoły Rolniczej, (Земледѣльческая школа) ze wzorowem gospodarstwem wiejskiem i główną owczarnią. Przyjąwszy teraz wnioski komitetu względem tego zakładu, zatwierdziliśmy załączającą się przy niniejszem Ustawę Gorygoreckiej szkoły Rolniczej i dawszy Ministrowi Skarbu potrzebne roskazy w dalszych przedmiotach, roskazujemy Rządz. Senatowi wzmiankowaną Ustawę przyprowadzić do należytego wykonania.» (Szczegóły tej Ustawy udzielimy później.)

9 Maja. S powodu niedostatku urzędników kancelaryjnych w gubernii Astrachańskiej i z uwagi na bliskie jej z Obwodem Kaukazskim położenie, w celu zachęty, nadane zostają tak już będącym w służbie jak i przybyć mającym urzędnikom do tej gubernii niektóre prerogatywy, zawarte w Ustawie 26 Maja 1835. Prerogatywy te, stosownie do rozpatrzonego w Radzie Państwa projektu Ministra Spraw Wewn. są następne. 1) *Przy wejściu do służby.* 1) Wszystkim mającym rangi urzędnikom, przechodzącym do służby w gub. Astrachańskiej, z innych miejsc, wydaje się przy samem mianowaniu jednorazowe wsparcie, wynoszące całoroczną gażę, bez potrącania, a mianowicie: tym co są przyjęci na posady etatowe, wypłacają się całkowite do tych posad przywiązane gaże; — tym, co się posyłają pod rozrządzenie władz miejscowych bez pewnych miejsc, gaże które na dotychczasowych miejscach odbierali—przechodzącym zaś s takiej służby, gdzie gaży niebrali, lub wstępującym na nowo z dymissyi, wydaje się roczna gaża według rangi, w porównaniu s takąż wojskową. — 2) Urzędnicy, którzy takie wsparcia otrzymali, obowiązani są wysłużyć w gub. Astrachańskiej niemniej nad lat trzy; kto zaś zażąda opuścić służbę lub powrócić w głąb kraju przed upływem tego zakresu, winien będzie zwrócić do skarbu wzięte pieniądze, bez czego uwolnienia nie otrzyma. — 3) Nadto, wszystkim tam jadącym dają się podróżne pocztowe pieniądze (прогоны) w ilości

podwojnéj na całę przestrzeń drogi do miejsca przeznaczenia, mianowicie: mającym rangi, na liczbę koni tymże rangom odpowiednią, a kancelarzystom, rang niemającym, na parę koni. — II) *O prerogatywach w ciągu służby:* 4) Mający rangi urzędnicy, służący w gubernii Astrachańskiej, postępują wyżej w rangach podług ogólnych w cywilnej służbie prawideł. — 5) Kancelarzyści rang niemający i przyjeżdżający na służbę do gub. Astrachańskiej z innych gubernij powinni dla otrzymania pierwszej oficerskiej rangi, wysłużyć: lat 2, jeśli są synami Ober-oficerów lat 3, jeśli są dworzanami rok jeden. Jeśli już w innych miejscach służbę zaczęli, czas do otrzymania rangi przez nich nie wysłużony skraca się o jednę trzecią. — 6) Kancelarzyści rang nie mający biorą gażę i żywność podług ustanowionej dla ministerstw klassyfikacyi. — 7) Wszyscy etatowi urzędnicy bez nagany służbę w gub. Astrachańskiej pełniący, otrzymują w dodatek do postanowionej dla nich gaży po wysłużeniu 8 lat ¼ gaży; 12 lat ½, 18 lat ¾; a 20 lat zupełną gażę. Dodatki te póty trwają, póki pobierający je pełnią służbę w tej gubernii. — 8) Urzędnicy, teraz służący w gub. Astr. dodatki te pobierają podług następnego prawidła: ci co już wysłużyli lat 12 otrzymują dodatkową ¼ gaży; 18 lat-½; 22 lat-¾; a za 27 lat całą gażę. — 9) Przy zupełnem uwolnieniu od służby, urzędnicy, którzy już przesłużyli w gubern. Astrach. lat 15, począwszy od posady Naczelnika bióra, mają prawo do pensyi równającej się trzeciej części gaży podług klassyfikacyi obowiąsków, przepisanej w ogólnej ustawie o służbie; ci, co lat 20 przesłużyli, otrzymują półowę gaży, a ci, co przesłużyli lat 30, zupełną pensyą podług klassyfikacyi. — 10) Czas służby w innych miejscach przed jej zaczęciem w gub. Astrach., tudzież i w tej gubernii przed zajęciem obowiąsku naczelnika bióra, liczą się w jedno, każde lat 7 rachując za 5. — 11) Pensye wdowom i nieletnim dzieciom zmarłych podczas służby, lub od niej s pensyą uwolnionych urzędników, naznaczają się podług ogólnych prawideł; lecz jeśli podług tych prawideł pensya im iść nie może, a mąż lub ojciec umarł pełniąc służbę, otrzymują na raz jeden roczną jego gażę. — 12) Prawo do otrzymania za długoletnią służbę orderu Św. Włodzimierza 4 stopnia nabywa się 30-letnią w Astrachańskiej gubernii nieposzlakowaną służbą: czas ubiegły do przybycia do niej dodaje się do czasu służby w gubernii, licząc 7 lat za 5.

15 Maja. Radcy Irkutckiego Gubernialnego Sądu Kolleg. Radcy *Bobylew*, Roskazujemy być Prezydentem Jenisejskiego Gubernialnego Rządu.

16 tegoż m. Wileńskiemu Cywilnemu Gubernatorowi Rzecz. Radcy Stanu *Doppelmejerowi* Roskazujemy być Gubernatorem Cywilnym Grodzieńskim, a zostający przy Ministerstwie Skarbu Rz. R. St. *Bantysz-Kamienski* ma być Wileńskim Cywilnym Gubernatorem.

— N. Cesarz w skutek postanowienia Komitetu PP. Ministrów, 21 Kwietnia roskazał: familiją Członka Rady Państwa, Ministra Sekretarza Stanu Królewstwa Polskiego *Stefana* i brata jego stryjecznego *Stanisława Grabowskich* potwierdzić w dostojeństwie hrabiów, bez składania dalszych o niem dowodów.

— Ukazem 9 Maja N. Cesarz potwierdził obranego na następne lat cztery Prezydentem Towarzystwa rozszerzenia leśnego gospodarstwa, Senatora Tajnego Radcę *Poletykę*.

Ukazy Rządzącego Senatu 1 Departamentu.

20 Maja. Z ogłoszeniem potwierdzonego przez N. Pana d. 17 i 21 Marca zdania Komitetu PP. Ministrów, aby przywoz wina do Kałmyckich ułusów i na Kałmyckie jarmarki był zabroniony.

tegoż dnia. O mundurach niektórych Urzędników Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, niewymienionych w ustanowionej co do mundurów klassyfikacyi. (Archiwiści i Exekutorowie Rządów Gubernialnych i Obwodowych, Archiwiści Kancelaryj Wojennych i Jenerał-gubernatorów, dozorcy więzień po miastach gubernialnych mają nosić mundur klassy X. Dozorcy więzień po powiatach i wszyscy inni urzędnicy zajmujący pod wiedzą Ministerstwa Spraw Wewnętrznych posady niższe od klassy X, mają prawo nosić mundur tegoż Ministerstwa bez haftu.)

tegoż dnia. O prawidłach dodatkowych względem pensyj emerytalnych, dla służących pod wiedzą Rad Opiekuńczych i dla ich wdów.

21 tegoż m. O zebraniu zapasowego kapitału w celu utrzymania i dopełniania nadal narzędzi geodetycznych i matematycznych, któremi wszystkie gubernijalne i obwodowe budownicze komissyje mają być opatrzone, na co już w r. b. assygnowano ze Skarbu Państwa 105,000 r. Kapitał zapasowy ma się zbierać s potrącenia 1% s tych 10%, które się przy obliczeniu kosztów robot odbywanych przez komissyje budownicze przeznaczają na nieprzewidziane wydatki.

tegoż dnia. O pozwoleniu używania w handlu miary czterech czetwieryków, i o poborze od ich sztęplowania po 16 r. dołączającym się do miejskich dochodów.

tegoż dnia. Z ogłoszeniem iż N. Pan przyzwoliwszy na przełożenie Wileńskiego Wojennego Gubernatora xięcia Dołhorukowa, o przeniesieniu miasta Widz do miasteczka Jezioros, raczył roskazać: 1) miasto nazwać Nowo-Alexandrowskiem, a powiat Nowo-Alexandrowskim; 2) nadać mu wszystkie prawa i przywileje w ustawie miejskiej (городовое положение) określone i w dwuwiorstowej rozległości oddzielić grunt wygonowy; 3) dla miasta Nowo-Alexandrowska wydzielać corocznie odpowiedną część z dochodu z dzierżawy trunkowej; 4) za przykładem miast Bobrujska i Dyneburga, uwolnić na lat pięć mieszczan od płacenia miejskiego podatku, a kupców od opłaty za prawo prowadzenia handlu; 5) darować pogorzelcom pozostały na nich niewielki remanent, i wydać na zabudowanie się niedostatnym po 100 sztuk drzewa; 6) uwolnić miasto od wojskowego kwaterunku na lat pięć.

22 tegoż m. O odmianie 523 art. Ustawy Lekarskiej w T. 13. Układu praw, względem podawania wiadomości s kwarantan do komor celnych o terminach oczyszczania towarów.

23 tegoż m. O klassach do jakich mają być liczeni w klassyfikacyi cywilnych urzędów, Sekretarz, Skarbny i pisarze Komitetu Medyczno-filantropicznego.

25 tegoż m. Z ogłoszeniem dwóch potwierdzonych przez N. Pana przełożeń Komitetu Rossyjskiego stadnictwa.

27 tegoż m. Z ogłoszeniem potwierdzonego przez N. Pana 29 Kwiet. etatu Kancelaryj Izb Cywilnej i Kryminalnej w gubernijach Archangelskiej i Ołoneckiej.

28 tegoż m. O liczbie i o klassach Urzędników do szczególnych poleceń przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i przy podwładnych jemu miejscach i osobach. *(G. S.)*

— Do Petersburga przybył: 7—8 b. m., z Nieświeża, obyw. pow. Słuckiego *Wendorff*. Wyjechali: 7 b. m. do Kowna, Urzędnik Kancelaryi Namiestnika Król. Polsk. R. Dworu *Martynow*; 26*go*, do Rewla, Jen.-adj. hr. *Krasiński*; 30*go*, do Tweru, Urzęd. Komitetu dla rewizyi i układu praw Kr. Polsk. Ass. Koll. *Przecławski*.

Wilno 22 Maja.

Roku tysiąc ośmset trzydziestego szóstego, Maja szóstego dnia, Komisya do urządzenia interesów Radziwiłłowskich za Najwyższym Roskazem ustanowiona, w komplecie niżej podpisanych Urzędnikow, przedsiębiorąc wypełnienie Imiennego 1833 Czerw. 22 d. wyszłego Ukazu względem zaspokojenia tak byłych zastawnikow dóbr Massy Radziwiłłowskiej, jako też innego rodzaju kredytorow zeszłego xcia Dominika Radziwiłła, za przyznane im dotąd zaszłemi wyrokami należytości, a w tem rozpatrując primo przedstawienie Jeneralnego Prokuratora Massy Radziwiłłowskiej pod datą 14 ominionego miesiąca Kwietnia idącego 1836, uczynione, z wykazaniem do tejże datty przez dobrowolne z stronami zawarte układy, z liczby realizowanych długow Massy na rubli srebrnych 1,002,141, kop. 85 przedaż dóbr extenuacyjną possesyą i wypłatą gotowemi pieniędzmi zniesionego długu rubli srebr. 901,748 kop. 96, i z upewnieniem restancyi onego rubli srebrnych 100,392, kop. 89, podobnymże sposobem usatysfakcyonowania. Oraz z nastałej przez wyroki tegoż Sądu dotąd zaszłe rekognicyi rubli srebrem 790,493 kopiejek 97, takimże porządkiem dopełnionej wypłaty rubli srebrem 132,243 k. 9, i możności onej załatwienia przez Massę Radziwiłłowską summami na debitorach Massy wskazanemi rubli srebrem 211,270, k. 42, a na pozostające jeszcze do uspokojenia zawinienia Massy, z podaniem dla usatysfakcyonowania wierzycieli, mianowicie Skarbu Monarszego, w stopniu Tadeusza hr. Tyszkiewicza, Ludwika hr. Paca zostającego, Józefa b. Marszałka Nowogródzkiego i Xawerego Wojniełowiczów, Wincentego Montrezora Brygadiera wojsk Polskich, sukcessorów Eufemii Jabłonowskiej, Jana Jankowskiego Sędziego Granicznego Bobrujskiego, sukcessorów Ignacego Kruszewskiego, sukcessorów Jana Petersena b. Sędziego Ziemskiego Starodubowskiego, Antoniego hrabi Zabiełły, Sukcessorow Ignacego Barancewicza b. Regenta Ziemskiego Słuckiego, Wojciecha i Maryi Fryczyńskich', Scholastyki Dobrowolskiej, sukcessorow Karola Galińskiego, Tekli Krassowskiej i Józefy Orzeszkówny, sukcessorow Józefa Wojny Połkownika dawnych Wojsk Polskich, Michała Leonowicza, sukcessorow Karola Hrabiego Łosia Karoliny w powtórnem zamężciu Sanockiej i jej synów z pierwszego małżeństwa Edwarda i Karola Swięckich sukcessorow Erazma Swięckiego, Benedykta i Karola Sztaude, sukcessorow Xiędza Tomasza Więckowskiego i Grzegorza Wykowskiego Kasztelana Wyszogrodzkiego, z któremi Massa Radziwiłłowska, przez układy, interesa ukończyć nie może. Dobr Hrabstwo Kojdanowskie, w Gubernii Mińskiej położone, składających podług szczegółowego przez Prokuratoryą tejże Massy wyliczenia, mających oznaczony na dziedzictwo walor rubli srebrnych 403,505, kopiejek 81 2) Odpowiedź Komitetu wierzycieli Radziwiłłowskich po zakommunikowaniu powyższego Prokuratoryi Massy Radziwiłłowskiej przedstawienia, dnia 30 ominionego miesiąca Kwietnia za N. 2598 złożoną przełożeniem uwag, tak względnie szacunku dobr pod exdywizyą oddających się, jako też obowiązku znoszenia przez wierzycieli od ich lokacyj wypadających Skarbowi Monarszemu poszlin i pojaśnieniem w konkluzyi że hrabstwo Kojdanowskie przez Massę Radziwiłłowską na satysfakcyą wierzycieli przeznaczające się nie jest z natury dobr Ukazem 1828 Lutego 7 dnia na Exdywizyą wskazanych, postanawia primo: gdy opinia Komitetu PP. Ministrów 1828 Lutego 7 dnia Naiwyżej aprobowana, uznająca potrzebę dla ustysfakcyonowania tak zastawnych, jako też innego tytułu wierzycieli Massy Radziwiłłowskiej, oświadczenie exdywizyi na dobra w Państwie Rossyjskiem położone, a na majątki w Królestwie Polskiem będące, konkursu; od tego wyłącza dobra, a) prawem Ordynacyi xięciu Antoniemu Radziwiłłowi, b) pod załogiem i sekwestrem Skarbowym znajdujące się; c) pod dożywotnie władanie żonie xięcia Dominika Radziwiłła, oraz innym osobom oddane, i d) na mocy Ukazu 1818 Kwietnia 17 dnia przez Massę Radziwiłłowską wyprzedane; dobra zaś hrabstwo Kojdanowskie składające, pod zastawą byłe, gdy do liczby dóbr wymienionych, od exdywizyi wyłączonych, nieprzynależą, tem samem gdy właściwie na usatysfakcyonowanie wierzycieli Massy Radziwiłłowskiej przez Prokuratoryę tejże Massy przedstawionemi być się okazują, i na ten zamiar wyrokiem Sądu tego w obliczeniu należności Skarbowi Monarszemu w stopniu hrabiów Tyszkiewicza i Paca przyznanej dnia 31 Grudnia 1834 r. zaszłym, oraz następnemi postanowieniami 17 i 22 Stycznia 1835 roku, zostały wskazane i przeznaczone do zinwentowania i jeometrycznej pomiary; za ułatwieniem przeto tej czynności wyrażone dobra pod rozdział między wierzycieli przedstawionych, oraz w razie nastąpić mogącego zmniejszenia położonego przez Massę Radziwiłłowską szacunku oddających się na exdywizyę dóbr, usuwając wszelkie przeszkody dopełnienia satysfakcyi kredytorom, stosownie do wymienionego na wstępie Ukazu, zobowiązać Prokuratoryę Massy Radziwiłłowskiej do zwiększenia przeznaczonych na exdywizyą dóbr hrabstwa Kojdanowskiego onego przyległościami a mianowicie Folwarkiem Ussą, pomiarem geometrycznym i inwentacyą urzędową zajętym dla uniknienia szachownicznego dóbr Massy Radziwiłłowskiej tymże Ukazem zaprzeczonego podziału. 3) S powodu podania od Prokuratoryi Massy Radziwiłłowskiej, z liczby osób mających wyrokami tego Sądu dotąd zapadłemi przyznane należności dla otrzymania przez wydział w ziemi satysfakcyi niektórych stron, a dalszych jako to: sukcessorów Onufrego Brockiego, Michała Melaotowicza, Mikołaja Byliny, Kazimierza Okołowa, Baronow de Rönne, Prospera, Stanisława i Józefa Budziszewicza, Macieja Ciekawego, Teodora, Jana i Franciszka Dziczkowskich, Jerzego Niepokojczyckiego, Teklę z Markowskich Szumowiczowę, sukcessorów Tadeusza Dybowskiego, Adama, Antoniego i Benedykta Kołyszkow, Atanazego Ablamowicza, Juliusza hrabię Strutyńskiego, Brygidę z Mirskich Mirskę, Józefa Skurszewskiego, Waleryana Korkozewicza Podkomorzego Borysowskiego, Balbinę matkę Seweryna syna Konopackich, sukcesso-

*

row Gabryela Kuczewskiego, Piotra, Tomasza i Karola Jaźwińskich, Xawerego Kozakiewicza, Marcina Ratomskiego Podkomorzego Rowieńskiego, sukcessorow Jana i Piotra Minkowskich, Eustachego Xięcia Sanguszkę, Apolinarego, Juliana, Alexandra, Michała braci, Emilię, Annę, Anielę i Karolinę siostr Szaniawskich, Salomeę Rybałtowskę i dalszych sukcessorow Antoniego Rybałtowskiego Komornika Słuckiego, sukcessorow Wincentego Rajeckiego Szambelana b. Dworu Polskiego, Honoratę matkę, Wincentego i Augustyna synow Wojnickich, Tadeusza Rosieńskiego, sukcessorow Ludwika Gorskiego, Stanisława Rudnickiego, sukcesserow Kazimierza i Barbary Olendzkich, sukcessorow Teofili Michałowskiej, Adama i Wincentego Rudzińskich, Tomasza i Anielę Bułhakow w stopniu Piotra Rajeckiego zostających, Adalaidę Szczukowę Marszałkowę w stopniu Alexandra Jelca będącą, sukcessorow zeszłej Anny z Jeziorskich Sołohubowej, sukcessorow Antoniego Slepścia Dunina, Michała Romanowskiego, Wiktora Wisłoucha b. Marszałka Prużańskiego, Ignacego Szaciłłę b. Deputata Borysowskiego, sukcessorow Leona Lutnickiego Porucznika Wojsk Polskich, sukcessorow Felixa i Benedykta Trzcińskich, sukcessorow Jana Kazimierza Hryszkiewica, Marcina i Ignacego de Vobbé, Johannę z Łuczyńskich Zahorskę, sukcessorow Józefa Sokołowskiego, sukcessorow Karola, Józefa, Wirjona, Konstancyę z Niezabitowskich Rdułtowskę, oraz w stopniu Ludwika Zahorskiego będących Majewskich i Mitarnowskiego przedstawienia niektórych z nich za uspokojonych a z dalszemi zostawania przez Massę Radziwiłłowskę; do ułatwienia interessu przez układy zobowiązać wyrażone strony; w razie nieotrzymania satysfakcyi przez dobrowolne umiarkowanie się z Massą Radziwiłłowską, do przedstawienia o tém wiadomości Sądowi niniejszej Kommissyi w przeciągu zamierzającego się terminu, do dnia 15 Lipca idącego 1836 roku, dla zaspokojenia ich następnie z dóbr Massy Radziwiłłowskiej, exdywizyi uległych wskazanym przez Najwyższe Ukazy porządkiem i 4) w zamiarze przybliżenia satysfakcyj wierzycielom powyżej w przestawieniu Massy Radziwiłłowskiej wyrażonym, a między niém Skarbowi Monarszemu, za przyznaną w stopniu Tyszkiewicza i Paca należność, oszacowanie dóbr Massy Radziwiłłowskiej na exdywizyą przeznaczonych, i oznaczenie z nich wydziałów nieodwłócznie dopełnić przedsiębiorąc tymże wierzycielom wolność przejrzenia w Kancelaryi Sądu swojego dopełnionej inwentacyi i pomiaru, oraz przyniesienia z ich strony na piśmie przełożeń i żądań, jakie mieć mogą, w przeciągu użyczającego się czasu do dnia ósmego następującego miesiąca Czerwca, idącego tysiąc ośmset trzydziestego szóstego roku zachować, i o takowém postanowieniu dla wiadomości pomienionych kredytorow awizacyę do Gazety Kuryera Litewskiego podać, w Komitet wierzycieli i prokuratoryę Massy Radziwiłłowskiej przez wydanie z onego kopii zawiadomić. (Protokół podpisali) Senator i Prezydent Józef Duhamel. Piotr Szwykowski. Jan Łaski, Dominik Dowgiełło Komissarze.

Zgodno z Protokołem i postanowieniem Sądowem,

Filip Suzin Regent.

(Kur. Lit.)

Wiadomości zagraniczne.

Haga 31 Maja. J. K. W. xiążę Jmć Piotr Oldenburski przybył do tutejszéj stolicy.

Wiedeń 29 Maja. JJ. KK. WW. xiążęta Orléans i Nemours przybyli tu dzisia o 11 zrana ze Stammerdorff, dokąd wyjechali byli na ich spotkanie pułkownik hr. Linowski, podpułkownik hr. Nobili i rotmistrz hr. Edward Zichy. W przygotowanym dla nich mieszkaniu, przyjął ich W. mistrz dworu hr. Colloredo i prosił ażeby udać się raczyli do Cesarstwa JJmć do Schönbrunn.

N. Cesarz Jmć, w towarzystwie JJ. CC. WW. arcyxiążąt Franciszka-Karola, Karola i Ludwika, przyjął wysokich gości w swoim gabinecie. Następnie JJ. KK. WW. udali się do N. Cesarzowy, a stamtąd do przygotowanego dla nich mieszkania. Tegoż dnia JJ. KK. WW. znajdowali się u Cesarza Jmci na obiedzie, i wieczorem wrócili do miasta.

Londyn 31 Maja. Król Jmć przyjmował 27*go* na wielkich pokojach.

— Panujący xiążę Brunswicki przybył 26 b. m. do Douvres, na statku Królewskim Ferret.

— Ostatnimi dniami umarł w 66 roku życia jenerał Gordon, par Anglii i kawaler W. Krzyża orderu Łaźni.

— Biskup Leonu przybył tu z Rotterdamu.

— Według listu P. O'Connell ogłoszonego w tutejszych gazetach, w Irlandyi znajduje się przeszło 2,300,000 ludzi, żyjących z jałmużny.

— Galiota *Terror* na której kapitan Back udać się ma na nową swoję wyprawę ku biegunowi północnemu, urządzoną jest jaknajstaranniej we wszystkich częściach, gdyż przeznaczoną niegdyś była dla towarzyszenia kapitanowi Ross, w jego wyprawie na wyratowanie okrętów które otoczone zostały lodami w zatoce Baffin. Kapitan Back zamierza udać się w górę rzeki Wager, jaknajdalej będzie można, i ukończyć zdejmowanie planu północnej części stałego lądu Ameryki, od przylądka Turnagain aż do Victoria.

— Śmiałe przedsięwzięcie przeprowadzenia tunnelu czyli podziemnego przejazdu po pod Tamizą ciągnie się powoli, lecz z wytrwałością, i teraz można już być pewnym iż niezmierna ta praca zostanie do skutku doprowadzoną. Nie spotykają już teraz żadnych nadzwyczajnych zawad; robotnicy pracują nieprzerwanie dniem i nocą; rozdzieleni oni na ten koniec zostali na trzy oddziały, s których każdy zmienia się co 8 godzin; każdy taki oddział składa się ze 112 ludzi, a prócz tego znajduje się im do pomocy liczna czeladź. Podczas ośmiogodzinnej pracy daje się robotnikom tylko półgodziny czasu na wytchnienie i jedzenie, które pożywać są obowiązani nie oddalając się z miejsca. Płaca ich bardzo jest wysoka, i dochodzi do 45 szellingów (90 złp.) na tydzień. Zaprawa wapienna czyli cyment którego używają jest najdoskonalszy; wchodzi doń tylko 1 część najcieńszego piasku na 100 częściach wapna; za to też krzepnie bardzo prędko; we dwie godziny po ułożeniu każdej warsty cegieł, robota ciężkiej ulega próbie; przychodzą dozorcy i uderzają w każdą cegłę młotem ważącym 14 funtów, i jeżeli po tej probie okaże się jaka rospadlina w cegle, lub jeżeli kit odstanie albo pęknie, robotnik zostaje przywołany, i, stosowanie do ważności uchybienia, ulega wytrąceniu z płacy, lub nawet miejsce traci. Łatwo pojąć, iż przy takich ostrożnościach i trudności samego przedsięwzięcia prace nie mogą szybko się posuwać. Inżynier uważa to za dzień szczęśliwy kiedy we

24 godzin wyprowadzi się więcej niż 9 cali sklepienia. Ukończone dotąd arkady mają już do 1200 stóp długości; ale dawniej, kiedy prowadzono je przez warstę twardej ziemi, nie potrzeba było zachowywać takich ostrożności jak dziś, kiedy prowadzą się przez warstę miękką i piasczystą, pod samym środkiem łoża rzeki.

Paryż 30 Maja. W izbie deputowanych 25 b. m. wytoczyły się długie, corocznie powtarzające się rosprawy, w przedmiocie wyzwolenia murzynów w osadach. PP. de Lamartine, Isambert i de Tracy, z zapałem bronili tego tak często wytaczanego wniosku. Po nich, PP. Karol Dupin i Mauguin, deputowani od właścicieli osad, nie wymawiając się bezwarunkowo od wyzwolenia, żądali ażeby przyjęto w tej rzeczy systemat jednawczy, któryby nie niszcząc zupełnie osadników, przygotował do przyszłej wolności samychże murzynów. Minister marynarki oznajmił iż w tym celu gotuje się w jego kancelaryi projekt postanowienia Królewskiego, którém pozwolono będzie murzynom wykupywać się samym, za pomocą cząstkowych oszczędzeń składanych do szczególnej kassy. Tegoż dnia ukończono rozbiór budżetu ministerstwa handlu, którego szczegóły poniżej wypisujemy.

26*go* zaczęły się rosprawy w przedmiocie budżetu ministerstwa spraw wewnętrznych. W ciągu tych rospraw szczególny interes zwrócił na siebie rozdział o wsparciach dla Królewskich teatrów, na które żądano 1,300,000 franków. P. Demonts, jeden s Paryskich merów, uskarżał się na powszechny upadek sztuki dramatycznej, przypisując go istnącemu jakoby monopolium niektórych teatrów. Teatr np. Włoskiej opery, prócz bespłatnego używania gmachu, dekoracyj i garderoby, otrzymuje corocznie 70,000 fr. wsparcia za to, iżby przez sześć miesięcy w roku dawał przedstawienia, chociaż teatr ten jest właśnie jedynym, coby mógł dobrze się utrzymywać bez żadnego wsparcia, gdyż wszystkie jego loże zawsze są rocznie najęte i w ogólności nigdy w nim miejsc próżnych nie widać. Co się tyczy teatru opery komicznej, ten otrzymymał dotąd po 240,000 fr., co także jest wiele, i dla tego też mocno pochwalał zdanie komisyi, która summę tę radzi do 174,000 ograniczyć. W ogólności P. Demonts użalał się na to iż rząd na sztukę liryczną wydaje rocznie 1,100,000 fr., kiedy wsparcia sztuki właściwie dramatycznej wynoszą tylko 200,000 fr., tak właśnie jak gdybyśmy wrócić chcieli do wieków, gdy narody wtedy tylko dziejom przodków swoich wierzyły, kiedy opowiadano je w śpiewie. Siła mowy nie mniej jest potężną od siły muzyki i śpiewu, i dla tego mowca żądał iżby owe 66,000 frank. o które zmniejszonem być ma wsparcie opery komicznej nadać teatrowi francuskiemu. Po P. Demonts zabrał głos P. Fulchirion którego mowa wielokrotnie obudzała śmiech powszechny. Pochwalając dodatek proponowany na rzecz teatru francuskiego, zaczął on rozwijać się s krytyką obecnej dramatycznej literatury, i żądał ażeby rząd, dając zapomogi teatrom, wymagał ażeby w nich mówiono dobrze po francusku i zachowywano przepisy dawnej francuskiej literatury; ażeby deklamowano w nich wiersze bez potwornych kształtów i przedstawiano nadewszystko sztuki moralne. Po nim zabrał głos P. Dupin i w ogólności mówił o godności sztuki dramatycznej i o tem jakie usługi sztuka ta oddać może moralności i dobremu gustowi.

Rosprawy te ciągnęły się dalej 27*go* i ukończyły się przyjęciem żądanej summy 1,300,000 franków.

28*go*, posiedzenie poświęconem było słuchaniu raportu s prośb i rozbiorowi projektów praw o niektórych pracach publicznych.

— Oto są szczegóły wspomnionego budżetu ministerstwa marynarki.

Zarząd główny: płaca osób 689,100 fr.; koszta materyalne 174,500 fr.; utrzymywanie agentów, płace stałe, prenumeraty i t. p. 7,782,200; płaca i utrzymywanie korpusów na lądzie i osad okrętowych na morzu, szpitalów i t. d. 19,178,383 frank.; prace w portach 16,848,400 fr.; prace zewnątrz portów 1,7000,000 fr.; prace artyleryjskie w portach 1,347,100 fr.; zewnątrz portów 550,000 fr.; prace hydrauliczne i gmachy 4,754,500 fr.; transporta morzem 118,000 fr.; więzienia skazanych na galery w portach 245,000 fr.; wydatki rozmaite 264,300 fr.; nauki i sztuki tyczące się żeglugi: utrzymanie osób 320,000 fr.; koszta materyalne 358,000 fr.; koszta marynarki w osadach 7,621,630 fr.—Ogółem cały budżet marynarki wynosi 61,951,113 frank.

— Izbie deputowanych złożony właśnie został budżet miasta Paryża. Dochody tej stolicy wynoszą ogółem 42,068,503 fr.; wydatki zaś roczne ocenione są na 42,050,503 fr.

(J. S. P. Gaz. P. P. P.)

WIADOMOŚCI ROZMAITE.

— Od niejakiego czasu stronnictwo przeciwne obecnemu ministerstwu angielskiemu było rozgłosiło, że pierwszy minister lord Melbourne będzie musiał urząd opuścić s powodu processu o tak nazwane *criminal conversation* (związki nieprawe) z żoną jednego mieszkańca Londynu, rozpoczętego przez jej męża. Niema wątpliwości że ta gorsząca sprawa pochodziła z namowy nieprzyjaźnych stronnictw; wszakże nie została ona wytoczoną, minister ani się zachwiał na urzędzie i Król jawnie oświadczył gniew swój s tak nikczemnego środka.

— Piszą s Kopenhagi: Znany kapitan *Grash* wypłynął stąd na brygu Fgedesmirzde do Groenlandyi. Głównym celem tej podróży jest zawiezienie mieszkańcom kilku drewnianych składanych domków s piecami i zwiedzenie kopalni torfu i rudy żelaznej, położonych na północnej stronie Groenlandyi, opuszczonych od 1823 roku, i odnowienie, jeżeli można tego przemysłu. Jest to trzecia podroż P. Grash do tej dalekiej krainy.

— W roku 1830 Ludwik Filip, zapobiegając iżby jego własne dobra nie stały się, według prawa, dobrami korony, odpisał je na rzecz swych dzieci, wyjąwszy starszego syna

którego część również, przez wstąpienie na tron, stałaby się majątkiem koronnym. To rozrządzenie uważane było za dar pomiędzy osobami żyjącemi, (donation entre vifs) i pociągnęło za sobą opłatę 1,300,000, franków od wpisu, czyli poszlin do Skarbu. Poźniej zarząd listy cywilnej zażądał zwrotu 550,000 franków, dowodząc że rozrządzenie to było prostym działem, od którego tylko 750,000 franków poszliny się należało. Po długiem wahaniu, się Sąd kassacyjny przychylił się nakoniec do tego zdania i nakazał zwrot żądnej summy.

— W Gazecie gospodarskiej, wydawanej w Pradze, czytamy: «Nieobojętną dla gospodarzy będzie dowiedzieć się, iż P. Balling, professor Chemii w Prazkim technicznym instytucie, znalazł sposób wyrabiania bardzo dobrego piwa s kartofli. Jest ono klarowne jak wino, nader przyjemnego smaku i nadzwyczajnéj mocy.»

— Od czasu jak potrafiono zastosować siłę pary wodnej do mechaniki, naprózno szukano sposobu pewnego w każdym razie ustrzeżenia się od przypadków. Doświadczenie pokazało że klapy bezpieczeństwa, i tafle z metalu topiącego się w wielkim stopniu gorąca, mogą w pewnych razach niebyć dostatecznemi, gdyż postrzeżono że rozsadzanie machin parowych pochodzi nietyle od zbytku pary, ile od niedostatku wody w kotłach, jakowej niedogodności zapobiedz dotąd nieumiano. Kotlarz jeden z Neufchatel, nazwiskiem Mikołaj Bohn, znalazł teraz skuteczny na to środek. Robiąc kocioł parowy jednej z okolicznych fabryk wpadł na myśl wprowadzenia do niego rodzaju pływaka, który się unosi na powierzchni massy wody, jaką kocioł zawierać dla regularnego działania powinien. Jak skoro wody ma zabraknąć, pływak ten zniżając się otwiera małą klapę i wypuszcza parę, która, wypadając przez umyślnie przyrządzoną rurkę, wydaje świst tak mocny iż się daje słyszeć w całym budynku i ostrzega wczas ludzi o potrzebie napełnienia kotła. Ten *ostrzegacz* wkrótce zapewne upowszechni się i mechanik jaki we Francyi lub Anglii nie omieszka wziąść nań od Rządu wyłączny przywilej.

— W gazecie angielskiej *Sun*, czytamy: dzienniki s Kantonu, pod d. 12 Stycznia, donoszą że rząd Chiński zakazał wszelkiej komunikacyi między Lintin, Makao i Whempoa za pomocą statków parowych. Jest to wielka przykrość dla anglików bawiących w Kantonie i Whempoa. Wiadomo że żonom i dzieciom kupców angielskich pozwolono mieszkać tylko w Makao, jednym więc z najprzyjemniejszych użytków machin parowych, była łatwość z jaką ci kupcy mogli często nawiedzać swoje rodziny. Ale rząd Państwa Niebieskiego całkiem odrzuca okręty dymiące, nazywając je *nieprzyzwoitemi*, i baterye nadbrzeżne mają rozkaz strzelania do nich, ze wszystkich dział. Próżne były usiłowania ażeby przekonać władze o użyteczności i niewinności tej żeglugi. Statek parowy *Ogród* poważył się 1 Stycznia mimo tego zakazu podejść z Lintin pod Whempoa, ale był przywitany wystrzałami bateryj z obustron rzeki Bogue i zmuszony do odwrotu.

— Jedną z wybornych przyczyn które ludność angielska daje dla corychlejszego dokonania projektu drogi żelaznej z Londynu do Glascow, a stamtąd do Preston, jest ta: droga przechodzić będzie przez Greatna Green. *) Tym sposobem można będzie uwieźć sobie kochankę z Londynu rano, wziąść z nią ślub w uprzywilejowanej kuźni i wrócić na wieczor do stolicy. Rodzice, ledwo będą mieli czas spostrzedz nieobecność córki, kiedy ta już mężatką zostanie. Niemałą też jest korzyścią i to, że na drodze żelaznej pojazdy s tyłu jadące nigdy nie mogą dognać tych co je choćby o minutę poprzedziły. Ojcowie i opiekunowie próżnoby rozrzucali złoto: machiny parowe są głuche na podobne pokusy, i kochankowie bespiecznie będą mogli dążyć do celu swych życzeń.

— Listy z Neapolu donoszą że 24 Kwietnia miało tam miejsce trzęsienie ziemi. W Rossano wiele domów się zapadło i przeszło 200 ludzi utraciło życie lub poniosło kalectwo.

— Twierdzą za pewną że J. S. Papież uda się tego lata do wód Karlsbadzskich. Stamtąd Ojciec S. pojedzie do Wiednia, a s tej stolicy do Pragi, gdzie będzie obecnym koronacyi CesarzaJmci Austryackiego na Królewstwo Czeskie.

— Hrabia Berkeley Craven, dobrze znany w najwyższém Londyńskiem towarzystwie, 21 Maja zastrzelił się w skutku przegrania 30,000 funtów sterl. w rozmaitych zakładach, podczas wyścigów konnych w Epson. Smierć tej ofiary zakładów wielkie uczyniła w Londynie wrażenie.

— J. K. W. Karol Ferdynand xiążę obu sycylij wziął ślub w d. 23 Maja według obrządku protestantskiego w Kościele Św. Jerzego, s panną Smith, teraz Penelopą xiężną obu Sycylij i Kapui. W poprzedzającą sobotę ogłoszona była trzecia zapowiedź i nikt się s przeszkodą nie stawił; ale w czasie drugiej zapowiedzi poseł neapolitański, hrabia Ludolf w towarzystwie sekretarza poselstwa, podszedłszy pod ambonę powiedział wgłos iż zachodzi przeszkoda. Przed samym ślubnym obrzędem tenże poseł miał krótką rozmowę z dającym ślub dziekanem Carlisle, w której oświadczył że wolą Króla Jmci obu sycylij jest iżby związek ten miejsca nie miał; dziekan jednak nieprzyjął tego oporu. Po ślubie dostojna para odebrała powinszowania od wielkiej liczby zgromadzonych przyjaciół, a za powrotem do hotelu Mivart państwo młodzi dali wspaniałe śniadanie, na którém w liczbie innych gości byli margrabia Anglesea, lordowie Dunlans i Dunboyne, hrabia Acete, spraw. interesa Hiszpanii wicehr. Combermere i pułkownik Cadogan.

*) Uprzywilejowane miejsce do brania tajemnych ślubów.

Печатать позволяется. С.-Петербургъ. 1-го Іюня 1836. *Цензоръ П. Гаевскій.*

W DRUKARNI WOJENNEJ.